

2019-018

Archeologienota Buizingen Henri Devedeleerstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

2-4-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Buizingen Henri Devedeleerstraat (provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 7321m² groot, heeft een geblokte L-vorm. Het wordt in het noordwesten begrensd door de Henri Devedeleerstraat, in het noordoosten door de Paul Turcksinstraat. Op het plangebied bevindt zich het zgn. Goudkasteeltje, bestaande uit diverse gebouvvolumes, een siertuin en verhardingen. Het geheel is grotendeels omringd door bomen en struiken

Het plangebied bevindt zich op ruime afstand van de dichtstbij gelegen dorpskernen: Buizingen (ten westen) en Eizingen (ten noordwesten) langsheen de Zenne en Huizingen in het oosten. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 wordt het Kluisbos tussen Buizingen en het plangebied duidelijk weergegeven. Het plangebied bevindt zich op dat moment ter hoogte van een uitgestrekt landbouwgebied gelegen tussen dit bos, Eizingen en Huizingen. Tussen het Kluisbos en het plangebied zijn verspreid enkele gebouwen aanwezig langsheen de bosrand. Op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 is in de noordelijke hoek van het terrein een noordoost-zuidwest georiënteerd gebouvvolume afgebeeld, en 3 veldwegels leiden hier naartoe: de huidige Paul Turcksinstraat, het vervolg van deze veldweg in noordwestelijke richting (= de huidige Louis Godeaustraat) en een veldweg die naar het noordoosten leidt (= de huidige Korenbloemweg). Op de topografische kaart van 1865 worden 2 gebouvvolumes weergegeven: aan de zuidwestelijke hoek van het bestaande gebouw is een bijkomend noordwest-zuidoost georiënteerd volume te zien, dwars op het oudere gebouw dus. Een voorloper van de huidige Henri Devedeleerstraat wordt op deze kaart voor het eerst weergegeven. Belangrijk om op te merken is dat op de topografische kaart van 1924-1948 diverse 'briqueteries' worden aangeduid in de onmiddellijke omgeving van het plangebied; in de letterlijke zin van het woord zijn dit steenbakkerijen, maar het kan ook gaan om kleiontginningen als grondstof voor de steenbakkerijen. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige inrichting reeds aanwezig, het is echter niet uit te maken of (delen van) de 19de-eeuwse gebouvvolumes opgenomen zijn in de huidige gebouwen. In 1971 strekte het domein van het Goudkasteeltje zich veel verder uit naar het zuidoosten, hier was tot ca. 2013 een parkgebied aanwezig, nadien werd het verkaveld. De gronden ten zuidwesten van het plangebied waren al sinds 1971 klaar voor verkaveling. De toename van de bewoning in de omgeving in de 20ste en begin 21ste eeuw is goed te volgen op de kaarten en luchtfoto's. Het plangebied is gelegen in een sterk golvend landschap, met hoge heuveltoppen die worden afgeboord door diep insnijdende rivierdalletjes. Ten westen bevindt zich de Zennevallei. Het plangebied is gelegen op een noordwest-zuidoost georiënteerde rug die boven deze vallei uittorent en in het zuiden begrensd wordt door de vallei van de Kleine Beek, een zijstroom van de Zenne. Deze Kleine Beek loopt zo'n 700 à 800m ten (zuid)westen van het terrein. Het maaiveld van het plangebied daalt licht van west) naar oost (+66,20m TAW). De bodem bestaat hoofdzakelijk uit (matig) droge tot matig natte leembodems met textuur B horizont, al dan niet met klei op geringe diepte. Op archeologisch vlak valt vooral het grote

aantal Romeinse sites in de nabijheid van het plangebied op. Net ten zuiden van het plangebied werd bij de bouw van een woning op een diepte van 1,2 à 1,5m een laag aangesneden bestaande uit Romeinse dakpanfragmenten en slijpsteen. Ook zijn uit de Romeinse periode onder meer enkele grafheuvels, een steenbakkerssite, een site van een metaalbewerker en een kelder van een mogelijk atelier voor de productie van slijpstenen aangetroffen in de omgeving. Het merendeel van deze Romeinse sites is gekend uit onderzoek van eind 19de-20ste eeuw. Meer recent vonden er op enige afstand ten noordoosten en ten noordwesten 2 proefsleuvenonderzoeken plaats, deze leverden geen relevante archeologische sporen en vondsten op. Gekende sites met middeleeuwse oorsprong in de omgeving van het plangebied zijn vooral te situeren in de omringende dorpskernen. Het plangebied ten noordoosten kent een gelijkaardige landschappelijke ligging als het plangebied, bij het proefsleuvenonderzoek hier werd geen melding gemaakt van enig potentieel voor in situ bewaring van steentijd artefacten. Ook bij de (weliswaar oudere) onderzoeken op de diverse Romeinse sites ten zuiden van het plangebied werden geen resten van in situ steentijdsites aangetroffen. In de ruimere omgeving zijn wel enkele prospectievondsten gekend die dateren uit de steentijden, maar dit zijn vondsten die aan het maaiveld zijn gedaan en geen in situ bewaarde steentijdsite garanderen. Alles bij elkaar genomen en gekoppeld aan de landschappelijke ligging van het plangebied - eerder veraf van een natuurlijke waterloop – kan aan het plangebied een eerder lage verwachting gegeven worden voor in situ bewaring van steentijd artefactensites. Voor wat betreft sites met grondsporen kan aan het terrein een gemiddelde verwachting worden toegekend, met echter een verhoogde kans op de aanwezigheid van sites uit de Romeinse periode.

De huidige inrichting van het terrein wordt volledig verwijderd: de gebouwen worden afgebroken, de begroeiing wordt gerooid en de verharding wordt opgebroken. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt en verkaveld in 16 loten voor halfopen en gesloten bebouwing. Op alle loten wordt een bouwzone, een voor- en een achtertuin voorzien, bij loten 11 en 12 komt er een carport opzij van de woning. Centraal op het plangebied komt een nieuwe wegenis te liggen, die zal aansluiten op de Paul Turcksinstraat en in de zuidwestelijke hoek van het terrein zal uitlopen in een plein/parkeerzone. Loten 1 tot en 6 zijn te bereiken via deze nieuwe weg, loten 7 tot en met 13 zijn gericht op de Paul Turcksinstraat, en loten 14, 15 en 16 sluiten aan op de Henri Devedeleerstraat. Onder de nieuwe wegenis en in de voortuinen komen de nutsleidingen te liggen. Centraal wordt een groenzone ingericht. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: afbraakwerken, rooien, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en van de interne wegenis, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en de groenzone. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het terrein kent een lage verwachting voor in situ bewaarde steentijd artefactensites, en een hogere verwachting voor sites met grondsporen, voornamelijk uit de Romeinse periode. Het kan daarbij gaan om vindplaatsen te relateren aan bewoning, begraving of ambachtelijke activiteiten. Daarbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat er in de onmiddellijke omgeving van het plangebied diverse recentere uitgravingen gekend zijn voor de winning van klei, die hier tamelijk ondiep aanwezig is. Mogelijk kan dit ook het geval zijn geweest op het plangebied, wat voor een verstoring van het archeologisch niveau kan gezorgd hebben. Ook de huidige inrichting van het plangebied kan voor enige verstoring van het bodemarchief gezorgd hebben. Eventuele kleiwinningsputten uit de middeleeuwen of de Romeinse periode kunnen ook een invloed hebben gehad op de bodem, maar deze moeten als archeologisch spoor worden aanzien en niet als verstoring. In elk geval kan op basis

van enkel het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Het is duidelijk dat er in de Romeinse periode veel activiteit was nabij het plangebied, maar de gegevens hierover dateren voornamelijk van onderzoek uit eind 19de-begin 20ste eeuw. Een verder vooronderzoek kan bijgevolg relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden verkaveld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning. Op dit moment kan er bovendien nog geen verder vooronderzoek uitgevoerd worden gezien de gebouwen, de begroeiing en de verharding die aanwezig is op het terrein.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

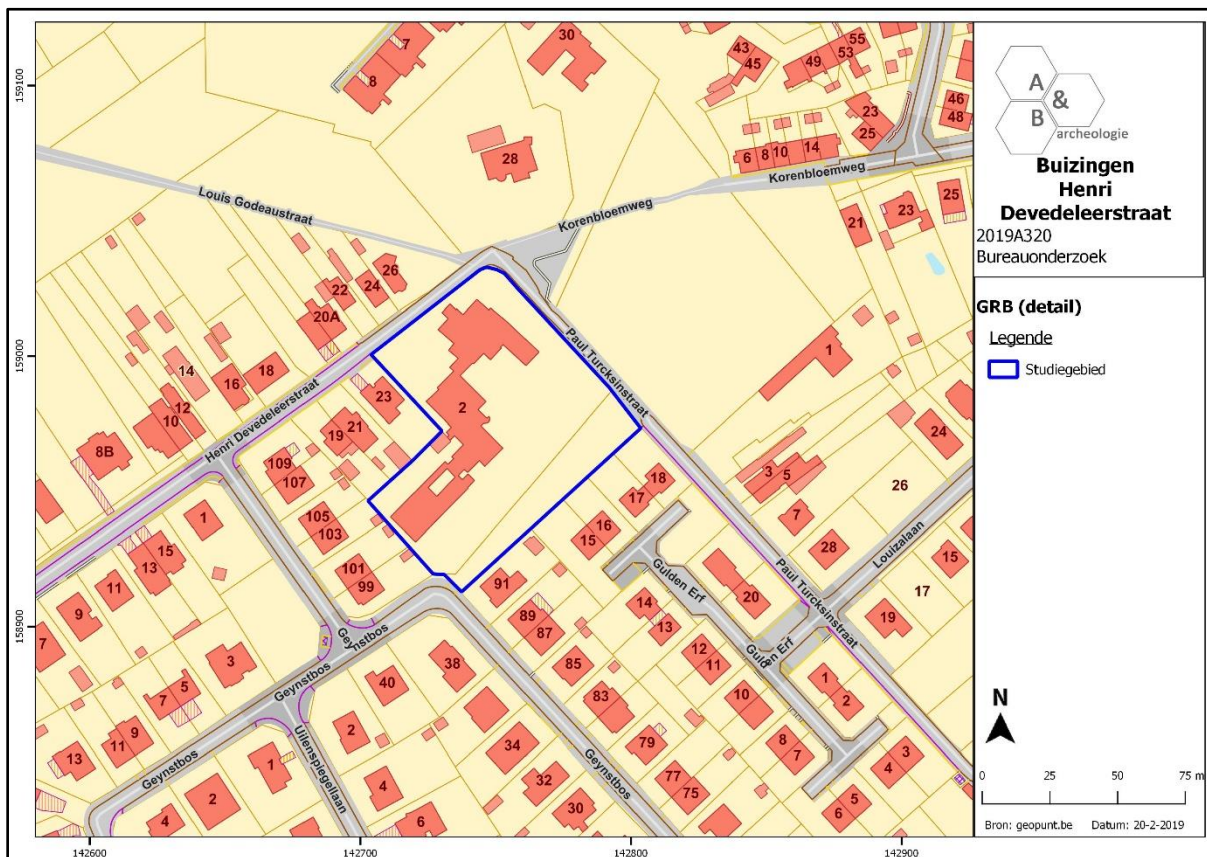
Locatiegegevens: Vlaams-Brabant, Buizingen (Halle), Henri Devedeleerstraat-Paul Turcksinstraat 2

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 142702,81 en Y: 158912,87; X: 142803,60 en Y: 159032,91

Oppervlakte plangebied: 7321m²

Kadastergegevens: Halle, afdeling 4 Buizingen, Sectie A, percelen 162F³ en 163X⁴

Het plangebied komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Aanduiding van het onderzoeksgebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het onderzoeksgebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

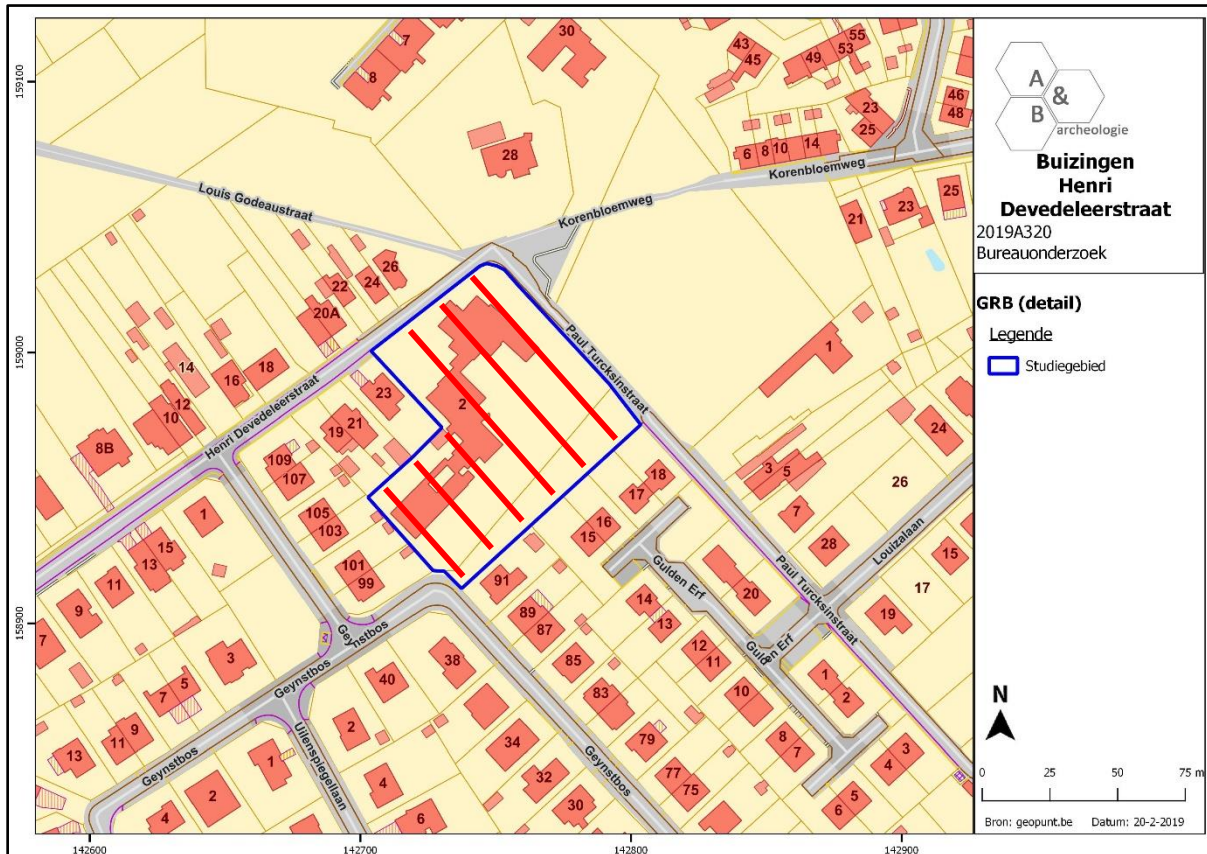
Het is noodzakelijk dat het terrein vrij is van obstakels voorafgaand de start van het verder vooronderzoek. Dit betekent dat de gebouwen, de bomen en de verharding moeten verwijderd worden. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven: funderingen en eventuele kelders worden niet verwijderd, boomstronken blijven staan, lossen funderingslagen onder de verhardingen worden niet weggenomen. Op die manier wordt vermeden dat er ongedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. Stronken en funderingen kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van 6 parallelle sleuven, dwars op de Henri Devedeleerstraat, en met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

De onderzoekszone heeft een oppervlakte van 7321m². Er wordt 10%, oftewel ca. 732m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 183m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 915m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.